

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ**

**ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПУЕТ**

**Полтава
ПУЕТ
2018**

УДК 378
3-41

*Друкується відповідно до Наказу по університету
№ 182-Н від 4 вересня 2017 р.*

Редакційна колегія

Головний редактор **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора **С. В. Гаркуша**, д. т. н., професор, проректор з наукової роботи ПУЕТ.
Відповідальний секретар **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української та іноземних мов ПУЕТ.

Відповідальний редактор **О. В. Гасій**, к. е. н., т. в. о. директора Інституту економіки, управління та інформаційних технологій ПУЕТ.

Члени редакційної колегії

В. В. Карцева, д. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ (спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування» освітня програма «Банківська справа»);

Т. В. Онішко, д. і. н., професор, завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності ПУЕТ (спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»);

Л. М. Шимановська, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ (спеціальність «Менеджмент» освітні програми «Бізнес-адміністрування», «Менеджмент і адміністрування»);

О. В. Шкурупій, д. е. н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки ПУЕТ (спеціальність «Міжнародні економічні відносини» освітня програма «Міжнародні економічні відносини»);

О. В. Карпенко, к. е. н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ (спеціальність «Облік і оподаткування» освітня програма «Облік і аудит»);

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ (спеціальність «Право» освітня програма «Право»);

О. О. Ємець, д. ф.-м. н., професор, завідувач кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики ПУЕТ (спеціальність «Комп'ютерні науки та інформаційні технології» освітня програма «Комп'ютерні науки та інформаційні технології»).

**Збірник наукових статей магістрів. Інститут економіки, управління
3-41 та інформаційних технологій ПУЕТ. – Полтава : ПУЕТ, 2018. –
320 с.**

ISBN 978-966-184-297-6

У збірнику подано результати наукових досліджень і розкрито підходи молодих науковців до розвитку економіки, управління й адміністрування, права, документознавства, комп'ютерних наук та інформаційних технологій у сучасних умовах.

УДК 378

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.
Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено.*

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і
торгівлі», 2018

ISBN 978-966-184-297-6

Вепрейчук Ю. Д. Пільги в системі непрямого оподаткування в Україні.....	220
Дворецький М. М. Бюджетні видатки у системі соціально-економічного розвитку України.....	226
Дубчак С. А. Економічна сутність прибутковості підприємства.....	232
Кравченко Д. А. Вдосконалення методичного інструментарію дослідження фінансової конкурентоспроможності підприємства.....	237
Кухаренко С. І. Механізм управління фінансовою стійкістю суб'єкта підприємництва	244
Ліфіренко В. В. Оптимізація управління грошовими потоками підприємства	250
Орлеан Б. Е. Рейтингова оцінка, як інструмент аналізу фінансового стану суб'єктів фінансових відносин	256
Павленко Л. В. Діагностика фіскального аспекту місцевого оподаткування в Україні.....	266
Пальок О. В. Диференціація підходів до вибору стратегії фінансової стабілізації підприємства	274
Пилипенко І. В. Сучасний стан та основні напрями розвитку ринку банківського кредитування суб'єктів підприємництва в Україні.....	274
Полтавець Д. М. Фінансова стратегія суб'єкта підприємництва та етапи її формування.....	282
Сєрова Ю. І. Заощадження домогосподарств як джерело інвестицій в національну економіку.....	286
Сініцин Р. С. Забезпечення ефективності реорганізації банків України на сучасному етапі.....	292

важень органів місцевого самоврядування у сфері місцевого оподаткування та їх незацікавленість у додатковому залученні коштів від справляння цих платежів. Проте місцеві податки і збори, відповідно до зарубіжного досвіду, мають забезпечувати достатній обсяг надходжень, що надасть можливість створити надійне джерело дохідної частини місцевих бюджетів. Саме тому система місцевого оподаткування в Україні потребує подальшого розвитку у контексті зміцнення фінансових основ місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2015 рік / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – Київ, 2016. – 80 с.
2. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>. – Назва з екрана.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI: станом на 1 жовт. 2017 р. / Законодавство України: [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2684-14>. – Назва з екрана.
4. Місцеві бюджети перевиконують план з податку на нерухомість [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://rbn.cc/ua/news/6483-miscevi-bjudzhety-perevykonujut-plan-z-podatku-na-ne-ruhomist>. – Назва з екрана.

УДК 336-044.372

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

О. В. Пальок, магістр

Т. П. Гудзь, к. е. н., доцент – науковий керівник

Ключові слова: фінансова криза, фінансова стабілізація, антикризова фінансова стратегія, фінансова стійкість.

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання, що базуються на європейському виборі України, вимагають принципово нових підходів щодо якості системи забезпечення стабільності підприємства. Ці підходи, перш за все, обумовлюють необхідність розглядати суб'єкт підприємницької діяльності як своєрідний організм, що в умовах жорсткого конкурентного середовища проходить усі стадії життєвого циклу. Функціонування українських суб'єктів господарювання протікає в умовах невизначеності й обмеженості фінансових ресурсів, що актуалізує завдання їх фінансової стабілізації.

Особливого значення набувають теоретичні розробки з проблем формування ефективної стратегії фінансової стабілізації підприємств України, спрямованої на максимізацію кінцевих фінансових результатів при мінімумі витрат з урахуванням макроекономічних тенденцій розвитку й особливостей їх функціонування. Успішне функціонування підприємства вимагає вчасного визначення тенденцій розвитку фінансового стану та використання потенційних фінансових можливостей як у поточному періоді, так і в перспективі. Саме тому стабільність на сьогоднішній день є характеристикою виключно найсильніших підприємств, в яких ефективно здійснюється стратегічне управління фінансовою діяльністю.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема подолання фінансової кризи на підприємстві є доволі актуальною, якій присвячено низку праць як зарубіжних так і вітчизняних вчених. Вагомий внесок у її дослідження зробили такі вітчизняні вчені, як: М. М. Бердар, І. О. Бланк, М. Д. Білик, Т. П. Гудзь, О. М. Филипенко та інші. Здобутки цих вчених дозволили вирішити важливі питання, пов'язані з вдосконаленням діяльності підприємств в ринкових умовах шляхом підвищення їх конкурентоспроможності, гнучкості, впровадження інновацій, принципів стратегічного управління та ін. Разом з тим, малодослідженими залишаються проблеми, пов'язані з визначенням самого поняття «фінансова стабілізація», змістом стабілізації та її фінансового забезпечення на підприємствах. Вище викладене підтверджує необхідність дослідження

і вирішення цих питань, їх практична затребуваність, що також свідчить про актуальність досліджуваної в роботі проблематики у науковому та практичному плані.

Формулювання мети. Метою статті є дослідження та узагальнення підходів до формування стратегії фінансової стабілізації підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова криза може виникати впродовж всіх стадій життєвого циклу підприємства. Виявляючись на будь-якій зі стадій, вона гальмує його розвиток, значно зменшує економічний потенціал. Слід підкреслити, що прояв кризи на кожній зі стадій життєвого циклу підприємства має свої нюанси, які необхідно враховувати в процесі антикризового фінансового управління [4, с. 86].

Фінансова криза підприємства носить циклічний характер. Циклічність є загальною формою економічної динаміки, що відображає її нерівномірність, зміну еволюційних і революційних форм економічного прогресу, коливання ділової активності і ринкової кон'юнктури, чергування переважно екстенсивного та інтенсивного економічного зростання. Разом з тим, циклічність формування кризи на рівні підприємств не завжди співпадає з фазою загальноекономічного циклу.

Початковий етап життєвого циклу характеризується створенням підприємства та його поступовим виходом на ринок, спробою знайти свою нішу, стати привабливим для клієнтів, організувати реалізацію продукції та сервіс відповідно до вимог споживачів. У цей період відбувається фінансове становлення організації та накопичення її активів.

Особливістю даного етапу є від'ємний грошовий потік, що можна пояснити низькою ефективністю бізнесу, відсутністю економії на масштабах, значним періодом обігу оборотного капіталу, високою кредиторською заборгованістю. Істотний відтік грошових коштів пов'язаний також з формуванням організаційної та правової основ бізнесу, придбанням нових технологій, основних засобів та нематеріальних активів, підписанням контрактів, проведенням маркетингових досліджень, набором та підготовкою персоналу та ін. Отже, у період утворення підпри-

емства основною проблемою у фінансовій сфері стає брак грошових коштів на поточні витрати. У зв'язку з цим стає актуальним попередження кризи платоспроможності, яка виявляється у нездатності господарюючого суб'єкта своєчасно й повно виконувати свої фінансові зобов'язання.

На стадії становлення відбувається затвердження підприємства на ринку, закріплення його іміджу, збільшення кількості споживачів та контрагентів. На початковій стадії становлення підвищується ризик виникнення кризи ліквідності, оскільки сукупний грошовий потік залишається з негативним результатом через перевищення відтоку грошових коштів від операційної діяльності над їх надходженням.

Проте нарощування обсягів продажу приводить до змінення даної ситуації, внаслідок чого грошовий баланс стає нульовим, а організація досягає точки беззбитковості та переходить на стадію зростання. Отже, головними фінансовими цілями даного етапу є контроль за синхронністю грошових надходжень та витрат, дотримання перевищення оборотних активів над короткостроковими пасивами, що дозволяє в подальшому подолати проблеми поточної неплатоспроможності та забезпечити перспективну ліквідність підприємства.

У подальшому на стадії зростання необхідність нарощування обсягів функціонуючого капіталу в операційній сфері вимагає підприємства істотних фінансових вкладень. Отже, на етапі активного економічного зростання актуалізується завдання пошуку компромісу між ризиком зниження ліквідності та підвищенням рентабельності діяльності, який може бути досягнутий за рахунок забезпечення заданого рівня фінансової стійкості підприємства.

Як зазначає М. М. Бердар, стійкість фінансового стану забезпечує розширений розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу без посилення залежності від зовнішніх джерел фінансування (за умови збереження платоспроможності та кредитоспроможності в умовах припустимого рівня ризику) [1, с. 261].

На стадії зрілості підприємство досягає стабільності в розвитку. Відбувається стабілізація грошового потоку та формується його максимальна позитивна величина, що пов'язано із стабільним надходженням виручки, зростанням амортизації основних засобів і нематеріальних активів, зменшенням дебіторської заборгованості, зростанням суми резервів майбутніх витрат і платежів, отриманих доходів за рахунок майбутніх періодів. На цьому етапі важливою умовою забезпечення тривалості найбільш бажаного проміжку циклу є дотримання фінансової стабільності підприємства, тобто певного стану фінансової рівноваги при збереженні достатнього ступеня фінансової стійкості, та збереження цього стану у довгостроковій перспективі при ефективному управлінні фінансами [2, с. 302].

На стадії занепаду в циклічному розвитку підприємства, індикаторами якої є втрата частки ринку та зниження обсягів виробництва, скорочення виручки та зростання витрат, наявність збитків протягом кількох років, стрімке зростання кредиторської заборгованості, пріоритетами фінансової політики господарюючого суб'єкта стають:

- усунення неплатоспроможності;
- відновлення фінансової стійкості;
- забезпечення фінансової стабільності підприємства.

Таким чином, враховуючи вищевикладене, зазначимо, що виникнення кризових ситуацій у процесі циклічного розвитку підприємства підвищує ризики фінансової неспроможності на будь-якій стадії життєвого циклу та може призвести до передчасної ліквідації господарюючого суб'єкта, якщо не будуть реалізовані відповідні антикризові заходи, покликані вирішити пріоритетні фінансові проблеми.

Перехід підприємств з однієї стадії розвитку кризи на іншу вимагає від керівництва швидкої реакції на зміну фінансового стану та вибір стратегії, що дозволить вивести підприємство на новий рівень. Саме тому, залежно від глибини розвитку фінансової кризи на підприємстві, пропонується вибрати одну з наведених нижче базових стратегій: стратегію росту, стабілізації, виживання, ліквідації [6, с. 210]. Виокремлення саме цих страте-

гій обумовлено тим, що дозволяє залежно від отриманого результату в процесі діагностики обирати відповідну антикризову фінансову стратегію, яка безпосередньо пов'язана зі стадією розвитку фінансової кризи. Кожна антикризова фінансова стратегія має свій набір стратегій, які спрямовані на досягнення основної мети в рамках діючої стратегії. Їх характеристику подано в табл. 1.

Таблиця 1 – Характеристика антикризових фінансових стратегій підприємств

Стратегія	Характеристика стратегії
<i>Стратегії росту</i> (розширення діяльності підприємства, вихід на нові ринки)	
Інтенсифікації	Передбачає реалізацію системи фінансових заходів, які спрямовані на підвищення ефективності підприємства за рахунок кращого використання фінансових ресурсів, а не за рахунок їх додаткового залучення
Інтеграції	Передбачає розширення діяльності підприємства в сторону постачальників, конкурентів, різних посередників шляхом поглинання, злиття, створення спільного бізнесу
Диверсифікації	Передбачає вихід діяльності підприємства за рамки існуючого основного бізнесу (нова продукція, нові ринки збуту), а також розширення підприємства за рахунок модернізації
<i>Стратегії стабілізації</i> (передбачають здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансовими показниками)	
Стабілізації	Має активний намір швидкої стабілізації підприємства. Метою стратегії економії є: найближча – зупинити падіння, наступна – почати процес поліпшення економічного стану підприємства, остаточно – почати поживлення в якості початкової стадії циклу росту
Структурних зрушень	Протягом цієї фази відбувається перехід від оборонних дій до наступальних. Після перебудови структури управління починаються активні дії в галузі маркетингу і фінансів

Стратегія	Характеристика стратегії
Реструктуризації	Проведення санації підприємства шляхом його реструктуризації у сферах виробництва, маркетингу, фінансів, бізнес-процесів, управління
<i>Стратегії виживання (розраховані на дії, вироблені за найкоротший термін у зв'язку з екстремальністю ситуації)</i>	
Економії	Спрямовані на підвищення прибутку, забезпечення зниження відтоку грошових потоків та їх швидке надходження, та орієнтовані на виживання підприємства
Трансформації	Спрямовані на організаційно-економічні перетворення підприємства: злиття, поглинання, виокремлення та ін.
Радикальна переорієнтація	Використовується з метою радикального переосмислення та переорієнтації діяльності, якщо довгострокові перспективи галузі є непривабливими; відновлювати справу, ринок і свої позиції на ньому занадто дорого або не вигідно; підприємство може використовувати отримані в результаті реалізації фінансові кошти в більш перспективному напрямі

Примітка. Доопрацьовано автором [5, с. 213].

Спираючись на визначені цілі для кожної стадії фінансової кризи, які підприємство повинно досягти в процесі реалізації стратегії, доцільно диференційовано здійснювати підхід для обґрунтування вибору стратегії підприємства.

У разі виявлення в процесі діагностики ознаки потенційної фінансової кризи, керівництво підприємства змушене реагувати на незначні зміни фінансових показників. Проте така ситуація не є проблематичною, оскільки на підприємстві наявний фінансовий потенціал зумовлює розширення масштабів діяльності, збільшення обсягів реалізації продукції.

Саме тому, доцільним є використання на даній стадії стратегії росту, які передбачають розширення діяльності підприємства, вихід на нові ринки, отримання більших прибутків.

На стадії латентної фінансової кризи основною метою діяльності підприємства є запобігання зниження платоспроможності та підтримання наявних позицій підприємства за найважливішими фінансовими показниками, що забезпечує стратегія стабілізації. Застосування стратегії стабілізації є доцільним за умов, коли підприємство вирішило нічого не змінювати і залишити все так як є, або зосередити увагу на прибутку і спробувати його збільшити.

У разі розвитку гострої фінансової кризи, тобто через загострення фінансового стану у підприємства виникає потреба збереження платоспроможності та виживання.

Доцільність використання стратегії виживання на підприємствах обумовлена необхідністю у розробці системи заходів в максимально короткий термін з метою запобігання розвитку кризи. Комплексні дії стратегії спрямовані на збереження основної діяльності підприємства у мінімальних обсягах з метою можливості відновлення передкризових масштабів та можливого покращення ситуації на ринку загалом. Реалізація стратегії виживання потребує перегрупування сил у зв'язку з необхідністю підвищення платоспроможності, закриття нерентабельних підрозділів, зниження витрат та інше.

Перехід підприємств на стадію хронічної кризи, тобто за умов катастрофічного занепаду фінансової діяльності виникає необхідність у виборі стратегії, яка була б спрямована на забезпечення надходження прибутку за короткий термін з метою запобігання банкрутства або ліквідації підприємства. Тому на даній стадії кризи пропонується використовувати стратегію ліквідації, оскільки передбачає функціонування в особливому режимі підприємств, що знаходяться між функціонуванням і виходом з ринку.

Висновки. Вибір стратегії подолання фінансової кризи обумовлюють результати діагностики етапу розвитку фінансової кризи в процесі життєвого циклу підприємства та визначені цілі відповідно до глибини її розвитку. Правильний вибір і розробка стратегії подолання фінансової кризи дозволяє приймати ефективні управлінські рішення, пов'язані з розвитком підприємства

в умовах зміни зовнішніх і внутрішніх факторів, ослабити їх негативні наслідки, а також забезпечити подальше зростання підприємства.

Список використаних джерел

1. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / М. М. Бердар. – Київ : ЦУЛ, 2010. – 352 с.
2. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2009. – 552 с.
3. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия / И. А. Бланк. – Київ : Ника-Центр; Эльга, 2004. – 720 с.
4. Гудзь Т. П. Система раннього виявлення та подолання фінансової кризи підприємств : монографія / Т. П. Гудзь. – Полтава : ПУСКУ, 2007. – 166 с.
5. Филипенко О. М. Диференціація стратегій залежно від стадії розвитку фінансової кризи на підприємствах торгівлі / О. М. Филипенко // Економічний простір. – 2015. – № 103. – С. 205–214.

УДК 336.77:338.3

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

І. В. Пилипенко, магістр

С. Б. Єгоричева, д. е. н., професор – науковий керівник

Ключові слова: банківське кредитування, ринок банківського кредитування, види кредитування, проблеми банківського кредитування

Постановка проблеми. Ринкові зміни в національній економіці вимагають пошуку нових напрямів розвитку кредитних відносин між банками та суб'єктами підприємництва. Розв'язання низки проблем системного характеру потребує комплексного підходу та якнайшвидшого втілення в життя пакету реформ, покликаних усунути наслідки кризових явищ в вітчизняній економіці та закласти підвалини для подальшого стабільного розвитку країни.